

Obrazi 10. mednarodnega lutkovnega Pristana

Lutke kot polje svobode

Z Barbaro Bulatovič, lutkarsko umetnico, avtorico likovne podobe Mehurčkov, predstave v izvedbi Lutkovnega gledališča Ljubljana, ki bo na sporedu danes, 2. julija, ob 19. uri, v okviru 10. lutkovnega Pristana v Lutkovnem gledališču Maribor

Barbara Bulatovič je na festivalu Lutke '98 prejela nagrado Mali princ za svoj projekt *Otrok in svet*. Pogovor z umetnico, ki je lutkovni umetnosti posvetila celo življenje, je nastal ob predstavi *Župančičevih Mehurčkov* v Lutkovnem gledališču Ljubljana, za katere je oblikovala likovno podobo, lutke skupaj s sodelavci in v njih tudi igra.

- Zakaj ste se odločili za lutkarstvo?
"To se mi je zdelo nekakšno polje svobode. Njemu sem se zapisala že kot amaterka. Obiskovala sem namreč srbo-luvaško šolo, zato me je mama, da bi se naučila slovenščine, pri osmih letih vpisala v tečaj lutkarstva, ki je potekal pod okriljem Pionirskega doma in mentorskim vodstvom pisatelja Ljuzeta Kovačiča. S tisto skupino snub sodelovali skoraj petajset let."

- Kako vas je potem pot zanesla na tuje?
"Ko sem pri dvaindvajsetih letih zaključevala študij ruščine in angleščine, se mi je lutkarstvo ponudilo kot opcija svobodnega izraza in osebnostne nadgradnje. Tako sem 1986 kot stipendistka Lutkovnega gledališča Ljubljane odšla študirat dramaturgijo in scenografijo na inštitut za lutkarstvo

Barbara Bulatovič

Zanima me predvsem naveza scenografije z dramaturgijo, forma stripa. Tudi moja diplomska predstava v Charlevilu - Mezeresu, narejena po Gogoljevih motivih, je skrivala svoje bistvo v enotni scenografiji, ki se spre-

tišne, ki ustvarjajo. Pri vsaki lutki moraš opraviti ta "medosebni" preizkus. To je temelj ustvarjalnosti. Lutka je tako ali tako nekaj med primitivizmom, takrat, ko jo primeš v roke, in iluzionizmom, takrat, ko se ne vidi, da se za njo skrivaš

bistvu skrivajo pedagoško noto. Vendar pa sem si ob njihovem prebiranju zastavila kreativno vprašanje, kako jih preoblikovati za mentaliteto današnjega časa. Odgovor sem našla v pouličnem gledališču, kjer mora gledalec v drobcu časa dojeti poanto predstave."

- Ali obstaja razlika med odraslim in otroškim lutkovnim gledališčem?

"Naj ne bi. Vse je odvisno samo od tem. Če jih jemlješ univerzalno, so namenjene enim in drugim. Primer erotičnega gledališča, ki je nekoč obstajalo, recimo, ni ravno za otroke. Je pa temeljna razlika med obema morda le v času trajanja."

Projekt *Otrok in svet* se v svojem jedru močno naslanja na avtobiografskost. Kje postavite mejo osebnega razgaljanja?

"Težko je, ko greš dva koraka preveč naprej, saj je najhujši sestanek nazaj, življenje je dolgo. Gotovo se moraš nekajkrat zmotiti, da začutiš to mejo. Zame je bila v tem pogledu šola idealna, saj mi je dovoljevala napake v eksperimentiranju, brez kakih radikalnih posledic."

- Kam postavlja lutke slovenski kulturni prostor?

"Zaenkrat v izločena okna kine

Milnica domišljije

Slavko Pezdir

lutkovna uprizoritev
Oton Župančič: Mehurčki
priredba in režija Saša Jovanović
Lutkovno gledališče Ljubljana
premiera 19. 3. 1999
40 minut, brez odmora

Za najmlajše obiskovalce so na malem odru LGL pripravili uprizoritev izbranih otroških pesmi Otona Župančiča. Krstno uprizoritev Mehurčkov so ob stodvajsetletnici pesnikovega rojstva in petdesetletnici njegove smrti zapali uveljavljenima predstavnikoma najmlajše generacije lutkarjev, šolanih na tujem, avtorju odrske priredbe in režiserju Sašu Jovanoviću ter avtorici likovne zasnove in igralki animatorici Barbari Bulatovič.

Soavtorja sta smotno gradila slikovito odrsko dogajanje na do-

vin in asociacij na prikazano spletila v sporočilno sklenjeno stvaritev. Otrokom vseh starosti sta ponudila lep vstopni (in izstopni) okvir v dogajanje s čustvenim razmerjem otroka z dedkom (Na kolenu). V središče sta posta-

Sveže

vila prvinska doživetja sveta in narave (zemeljske krogle, sonca, lune, menjav dneva in noči, letnih časov, »eksotično« živopisanih rastlin in »pevsko« ubranih živali ...), kakor prihajajo v otrokovo izkušnjo ob igri s papirnati zmajem. S prizorom srečanja med pastirjem in dedkom oziroma asociacijo na tradicionalni dvoboj med kraljevičem

štva učinkovito (in svarilno) stavila prispodobno večnega padanja med odraslimi.

Uprizoritev domiselno uplaja več tehnik (ročne lutke, majhne marionete, animirani predmeti, mask, sestavljen lutk ipd.) in odprtin tradicionalnega lutkovnega zaslona (p klasičnega pravokotnega iz tudi več okroglih). Poleg lut mask lahko zaigra tudi za pec odkrit obraz animatorja, membno vlogo pa ima iz glasbe Tomaža Groma, ki iz ljudske melodike in večgl Radoživi interpreti Župančič pesniških podob in zvočnosti jim je pri izreki pomagal le Jože Faganel) so bili Barbara Bulatovič, Sonja Kononenko, Martina Maurič, Inuna Ornik Brane Vižintin (v alternaciji

Rožie z električno kitaro

Josip Vandot / Aleš Čar: *Kekec*. Režija: Saša Jovanović, dramaturgija: cela ekipa, likovna podoba lutk in scene: Barbara Bulatović, glasbo: Tomaž Grom, oblikovanje svetlobe: Aleksander Šenkar, lektorstvo: Tatjana Stanič. Igrajo: Urška Hlebec (*Kekec*), Martina Mavrič (*Tinkara, Mojca, Snica*), Nina Skrivšek (*Pehta, Vila Skrlatica, Mama*), Brane Vehtin (*Bedanec, Rožle*), Božo Vovk (*Prisank, Oče, Volkec*).
(Ogled: 2.10.2000 ob 20.20. Traja slab uro.)

Prva letošnja premiera v LGL je bila hkrati tudi otvoritev mednarodnega festivala Lutke 2000, ki bo trajal do 7. oktobra (Ljubljana ima še en festival s podobnim imenom Lutke 2000, ki pa se je, v organizaciji Mini Teatra, že končal). Vsebuje spremljevalni in tekmovalni program, v okviru katerega bodo podelili tudi dve nagradi - tradicionalnega Malega princa in novo nagrado za najizvirnejšo uprizoritev. Zdaj pa h Kekcu.

Na začetku najboljše duhovite lutke in domiselne scenografske rešitve, obseja delo **Barbare Bulatović**, so s prednostjo najboljša, kar imajo ponuditi aktualna uprizoritev Kekca na velikem odru Lutkovnega gledališča ljubljanskega. Od ročnih lutk se prav poseben poklon Bedancu, ki je z ogromnimi cokli, nogavičkami iz domače volne, pletenim košem, polnim ovčjih kož ter pastjo za sene kot domačo živaljo hkrati svoja lastna nadgradnja (v nekem novodobnem slovenskem filmu bi temu rekli čisti presežek) in karikatura gledalčeve recepcije. Tudi ostale lutke funkcionirajo podobno, omeniti velja vsaj še Pehta in pripovedovalca Prisanka, ki pa je naravnih človeških velikosti. Vsi animatorji opravijo svoje delo veselo in na-

tančno, izstopata pa tokrat Božo Vovk kot Prisank, predvsem pa Brane Vehtin v obeh vlogah.

Scenografija skozi slojasto postavitve gradi na večplastnosti ter tako zapolnjuje ves oder. Hitro menjavanje in funkcionalna izraha prizorišč s tehniko podobe v podobi služi tudi kot glavno dramaturško gonilo sicer dokaj dolgočasne dramaturške zastavitve, ki se zadovoljuje zgolj z linearnim nizanjem prizorov po priredbi besedila. Aleš Čar je smil vse Kekčeve dogodivščine, ki jih poznamo najprej od Vandota in potem iz filmov, v z dogajanjem pretirano nabito zgodbo, ki z neuravnotečenimi rešitvami izgublja na svoji prepričljivosti, rešuje pa naj jo, denimo, v obliki modernega v podobi Rožletove električne kitare ter omembe bolnišnic in zaporov. Poceni trik, ki prikriva pomanjkanje iznajdljivosti, se kakopak (na videz) bogato obrestuje, saj v njem najmlajša publika grozno in večkrat najde točko pripetja. Skriti tako zastavitev pa postaja globlji pomen Kekca, skrit za njegovimi dogodivščinami, megljen in neprepetljiv, kar ni le v škodo "mitu", temveč tudi predstavi kot taki, katere skelet s pripovedovalcem Prisankom, ki umeri ekspozicijo, s pripovedjo drži, nekatere vmesne dogodke ter s čudno piščaljo le, kolikor je res najno, posele v dogajanje, je sicer dobro zastavljen in izpeljan. Predstava kot celota je tako sama po sebi čisto zabavno podjetje, v smislu dejanskega pomena naslednjega junaka pa filmom in Vandotovim knjigam ni enakovreden soigrovnik, niti ne poruša (in zdi se, da tudi ni njen namen) radosti razpovednega lastnega pogleda na snov, iz katere jemlje. Splošno pa se jo vsekakor videti zvočno lutk animacije in rabe scenografije.

Anja Golob

Duhovito oživljena pravljíčnost

Premiera v Lutkovnem gledališču ljubljana: Dobri Zlobko po besedilu Žanine Mirčevske v avtorstvu Barbare Bulatović

UROŠ SMASEK

Presenetljivo tradicionalno lutkovno delo na prvi pogled uvod v predstavo Dobri Zlobko, najprejše stvaritev posnudi sicer presenetljivo inventivne in izvorne lutkovne ustvarjalke Barbare Bulatović, znanje po tem, da največkrat celo z najbolj običajnimi sestavi ali tako rekoč iz nič ustvarja izredno domiselne lutkovne uprizoritve, ki presenetijo že na prvi pogled. Vendar, ko se na odru (predeljenem z dvema črtna paravanoma za kritje animatorjev) po uvodni odmenitvi razkrije značilna otroška soba, se omenjena lutkovna tradicionalnost izkaže za prevrteno samo navidezno, se pravi, način presenetljivo, očrtna opredeljuje množični svet in ga poslušarjem kotuje od kralja zatem zelo domiselno oživljenega pravljíčnega.

Realistična otroška soba, a seveda pomnožena skladno z velikostjo loka

(od zadaj jih vodijo "nevidni", v črtno zakrinski in svetlobno zamračeni animatorji), pripada fantiču Tomiju, ki ravno kar dobi za darilo veliko knjigo pravljíc, a si veliko bolj želi za igro kamionček svojega najboljšega prijatelja Lina. Ta pa mu obljubi, da si bosta izmenjevala darila in da mu bobral pravljice iz knjige, ker Tomi še ne zna brati in se, kakor pravi, niti ne želi naučiti črk. Vendar se kmalu zatem, ko Lina ni blizu, Tomiju pojavi iz knjige skrivnostna figura, po lastnih besedah menda dober čarovnik Zlobko Zmrzob, ki pa v pravljici o kralju in kraljici velja za zelo zlobnega.

A da je to najbrž res, se pokaže, ko Zlobko pripravi Tomiju, da ukrade Lina kamionček, in tako povzroči spor med njima. Povrh vsega pa začne vse črke v knjigi, da izginejo, saj bi ga bralac Lin ali klorčki že lahko razkrinkal, kakšen dejansko je v pravljici. Toda, tam je položaj še veliko hušji, saj sta kralj in kraljica končala (saj začasno) v čeljustih dinosavra, ki si ga je sicer nič hušega smisel izmislil Tomi, a seveda ob Zlobkovi čarovniški "pomoci". Postopoma pa Tomi ugotovi, da Zlobko najbrž niti ni tako zloben, ampak je takšen, ker mu vse čarovniško

znanje ni pomagalo, da bi vedel, kaj naj naredi, da bi ga ostali vdihali kot kralja in kraljico. Zato Tomi sklene, da mu bo pomagal.

Dobri Zlobko je prva premiera v novi gledališki sezoni 2007 / 2008 in na Velikem odru Lutkovnega gledališča ljubljana (LGL). Predvsem pa je že četrta uprizoritev zaporedoma iz letos začete sistematičnega uprizorjanja besedil, nagrajenih ali priporočenih za uprizorjanje na predlanskem prvem anonimnem natečaju LGL za izvirna domača lutkovna besedila (po prvomagrajenem besedilu Dobri zlobnež avtorice Žanine Mirčevske).

Če se Dobri Zlobko lahko tekstovno zdi sicer očarljiv, a prevrten tradicionalen, pa vsestranska Barbara Bulatović (režiserka, dramaturginja, avtorica likovne zasnove in ne nazadnje sodelujoča pri izdelavi lutki) nadvse domiselno preseže omenjeno tradicionalnost že ob prvem oživljanju pravljíčnega sveta, ko se Tomiju (priatelna sorja Kocmanek) iz knjige pojavi Zlobko. Ta ima namreč le glavo, namesto trupa pa precej veliko, krempljasto "večnamensko" roko, ki se (tudi) po zaslugi navdušujočega animatorja in interpreta Ivaneta Vičičina lahko v hipu spremeni v poskočne ali

Pravljíčni čarovnik Zlobko, oživen pred realističnim Tomijem

prekrižane noge ali se med neznanstvenim smehom glave duhovito - kar "boga" z njol

truhovita sta vsaj še kralj in kraljica v pol lutkovni, pol igralski izvedbi iztoka Lužarja in Mihe Arha (ki animira in interpretira še Tomijeva prijatelja Lina). Zelo presenetni dinosaver, ki v že tako rekoč zavkljivi velikosti posaga v dogaja-

nje (v navedeni a Zlobni Zan). Pradobesedno odprlo povečane črke, k nad oter bodisi besedah ter se u skupinsko napil sfero, ob ritmiki ne pretirano spe že dočista pri pima de Glorie

Barbara Bulatović, Agnus Reid: Otrok in svet

Prihodnost je pesnik z licenco

KOPRODUKCIJA SPEAKEASY PICTURES IN LGL, REŽIJA IN LIKOVNA PODOBA: BARBARA BULATOVIĆ, AGNUS REID, GLASBA: BRUCE REID. PREMIERA NA VELIKEM ODRU LGL, 11.11. OB 20.00

Enkrat so mi rekli, naj hranim velike besede za res dobre stvari. To je ena takih predstav Otrok in svet, premierno uprizorjena letos septembra na lutkovnem festivalu v Charleville-Mezieresu, je z cno besedo odlična. Njen fizični skelet je brez števila načinov življenja neke bele rjuhe. Vsebinsko je v način srednjeveške moralitete ujeto življenje vsakega od nas. Oba stojita kot skala kosti.

Kajti, prvič, če je moj dežnik lahko balon (kar je znano dejstvo), je neka bela rjuha lahko zaslon, divje moje, kulisa, "taxipeden", oblak in bela rjuha, seveda če jo znaš "prav" pogledati. Ali obratno - če te zna tisti, ki ti jo kaže, z njo "prav" ogmiti. Kajti, drugič, med spremljanjem predstave se ti na posameznih postajah v življenju glavnega junaka na odru kar naprej dogaja, da se lupneš po čelu, misleč: "Mladonca, kako se mi zdi TO znano...", pa naj gre za zmedo primarne socializacije, ko vate vsi, tudi tisti, ki so si samo mimo, pronicirajo svoje upe, skrite fantazije in neuresničene ideale, ali pa za številne brvi, ki jih življenje nepazljivo (na primer drogavdani balerini) vseskozi veselo spodmika, da bi se čimprej spustili v

vabi s sehoj v pustolovščine. Kar se jezica tiče, je treba dodati, da dejstvo, da je del besedila v angleščini (brale sem celo, da je predstava med drugim zumišljena tudi kot dodatek k posku angleščine, ker vsebuje slovnične strukture, o katerih se učijo šolarji od 5. do 8. razreda) nikakor ni moteče, nasprotno, dobro premišljeno menjavanje slovensčine in angleščine pritegne pozornost. Tako deluje tudi glasba. Njencinu avtorju Bruceu Reidu je uspelo vzpostaviti kor izjemno pomembno dejavnik stopnjevanja napetosti in hkrati kot pozornost (= ki upošteva njihova razpoloženja) pauterja marionetam. Ena od uporabljanih tehnik v predstavi so tudi filmske projekcije, ki jih duhovito najavlja in spremlja klavir, včasih tudi v stilu starih burlesk.

Glavni razlog, da se mi zili predstava odlična, pa je na vseh ravneh izdelan in viden razvejni

lok. Tako je na ravni vsebine (tudi s pomočjo zgoraj omenjenega izrazitega smisla za detajl... Joj, nujno moram omeniti še en prizor. A veste, kako starši radi rečejo, da jim otroci plešejo po glavi? No, v predstavi Otrok in svet se vsi agensi primarne socializacije zbero na protagonistovi zabavi za rojstni dan in ga, kot že od rojstva naprej, otorgijo s svojimi popolnoma različnimi pogledi na svet. Kako? Po z že omenjeno univerzalno belo rjuho pokrite senčniku starega otroškega vozička pleše o marionete (senčnik je oder). Na rjuho porijimi pa je projicirana protagonistova glava. Tako marionete protagonistu plešejo po glavi... Na ravni vsebine je tako dosežen izrazit vrh, ki se kaže tudi na ravni forme same. Tempo odločno narašča in - še ena taka odličnost - povrh usiha z občutkom, saj so tudiv izteku skriti številni izdelani detajli (na primer Mislec!).

Ko se protagonist pada na ladjo, se po brodolomu znajde pred Platonovo votlino, kjer ga pozdravi mojster osebnosti. Trda debata (z glavo v kovčku in protagonistom ob njej!!) o smislu zaključa kar dva vsebinska cikla: tistega o identiteti (od otroškega jaz sem jaz preko uporniškega jaz nisem jaz do biti in ne biti za v prihodnost) in tistega o metafori ladje (pot, pesem, umetnost...), v izteku pa protagonistu pridobi prihodnost. Platon sam pesniku, snovalcu prihodnosti, stisne roko ter mu podeli naziv pesnika z licenco (certified poet). Duhovitost nadgradnje navdušuje. No, če vam pa TO (poleg vsega drugega in še vsega neomenjenega) ni dovolj, da si pridete predstavo v LGL sami pogledat, potem... potem je pa najbrž res bolje, da ostanete kar doma. Jaz lahko rečem le: bravo, ena najboljših predstav v mojem življenju.

Anja Golob

Otrok in svet

Premiera lutkovno-gledališke predstave v LGL

Avtor: Speakeasy pictures; nastopajo: Angus Reid, Barbara Bulatovič, Bruce Reid, Mitja Rimanič in drugi; glasba: Bruce Reid; koprodukcija: Lutkovno gledališče Ljubljana in Speakers pictures; premiera je bila 11. novembra 1997 ob 20.00 na velikem odru LGL.

Skupina Speakeasy Pictures prihaja iz Edinburgha, kjer sjo je pred desetimi leti kot projekt za gledališče, film in druge multimedijske dogodke ustanovil scenarist, igralec in filmski režiser Angus Reid. V Sloveniji so se prvič predstavili v sodelovanju s samostojno lutkarico Barbaro Bulatovič, diplomantko francoske lutkovne šole ESNAM iz Charleville-Mezieres in specializantko lutkovne dramaturgije in scenografije na praški akademiji DAMU. V KUD-ov projekt *Pregnanci* so se vključili s predstavo »Priče iz bunara«.

Gledališko-lutkovna predstava *Otrok in svet* je njihov tretji projekt v Sloveniji. Prvič je bila uprizorjena na svetovnem lutkovnem festivalu v Charleville-Mezieresu septembra letos, slovensko premiero pa smo si ogledali v LGL v ponedeljek, 11. novembra. Predstava je namenjena učencem višjih razredov osnovne šole, srednješolcem in vsem, ki razmišljajo o življenju.

Predstava obravnava motiv večnega kroga rojstva in smrti, pot, ki je skupna nam vsem, a je za vsakega izmed nas enkratna. Takšen je tudi pristop Speakeasy Pictures. *Otrok in svet* je njihova interpretacija kroženja med življenjem in smrtjo. Besedni del predstave, ki poteka v slovenščini in angleščini, sta Barbara Bulatovič in Angus Reid ustvarila po motivu srednjeveške moralitete o odrasčanju. Vizualni del predstave, ki ga je likovno izdelala Barbara Bulatovič, režijsko pa oživil Angus Reid, je z rodjem vizualizacije izraženo besedilo. Predstava za razumevanje pravzaprav ne potrebuje besedila, hkrati pa je samo besedilo razumljivo brez vizualizacije. Dobra ura dogajanja z različnimi izraznimi sredstvi (lutka, glasba, svetloba, film, beseda) predstavlja avtorsko videno odrasčanje v današnji družbi, ki pa ga ne jemlje kot problem, temveč kot nekaj, kar pač je, nekaj, s čimer smo se na tak ali drugačen način »prisiljeni« soočiti. Kakovost predstave je prav v tem, da vrednotenja ne postavlja v prvi plan in s tem noče in ne ustvarja ene in edine resnice, ki naj bi jo sprejeli kot recept. Likovnost predstave je zasnovana v estetiki lepote. Z lepoto je povezano rojstvo – likovno in metaforično je izraziti prizor otrokovega rojstva, ko otroško lutko kot neživo stvar roki lutkarja, ki nežive stvari oživi in se v njih izraža, položita v svet, ki ga prepušča življenju; z lepoto je povezano odrasčanje in s tem tudi življenje in smrt, ki sta dva plesa, ki se

Z obeh plati resničnosti

• LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA IN SPEAKEASY PICTURES EDINBURG – Barbara Bulatović in Angus Reid: *Otrok in svet* (The World and the Child); režija in likovna podoba uprizoritve Barbara Bulatović in Angus Reid, avtor glasbe Bruce Reid; izvajajo Angus Reid, Barbara Bulatović (starši), Bruce Reid, Mitja Ritmanič (strici), Jože Zajc, Budkoviči, LGL (prijatelji) in Bruce Reid, Janez Premk in drugi (glasba); slovenska premiera 11. novembra 1997 na velikem odru LGL, brez odmora, traja uro in četr.

Končno je tudi LGL odprlo vrata na svoje najrazsežnejše in tehnično najbolj opremljeno prizorišče umetnikoma generacije, ki se z mnogimi težavami prebija na lutkovno sceno: **Barbari Bulatović**, diplomantki visoke državne lutkarske šole v Charleville-Mezièresu in specializantki na praški DAMU, ter **Angusu Reidu**, igralcu, scenaristu in filmskem režiserju iz Edinburga, ustanovitelju tamkajšnjega gledališča Speakeasy Pictures. S prevzemom njune dvojezične in multimedijske uprizoritve *Otrok in svet* (praižvedbo je doživela na letošnjem lutkovnem festivalu v Charleville-Mezièresu, javno predstavitev v obliki projekta v nastajanju pa na letošnjih Klemenčičevih dnevih v Novem mestu) v svoj letošnji repertoar ter s koprodukcijskim sodelovanjem pri njeni končni urenitvi jima je LGL omogočilo nujno potrebno komuniciranje s širšim krogom občinstva, sebi pa zagotovilo dragocen stik z novo in drugačno avtorsko miselnostjo in prakso.

Fantazijsko odprta uprizoritev, ki zagotovo ni po naključju »homage Robertu Louisu Stevensonu« (popularnemu škotskemu avtorju pustolovskega romana *Otok zakladov*), govori dovolj splošno o otroku in svetu; o otroško prostodušnem in radovednem spoznavanju in prepoznavanju samega sebe in bližnjega okoliš, ljubeni in prijateljevu,

lju bližnjih (staršev, stricev, vzgojiteljev, prijateljev...), a tudi o begu v neznano, v daljne kraje na zemeljski obli in neotipljiva domišljajska »ozvezdja« drugega sveta. Govori tudi o evoluciji, zgodovini človekove civilizacije in umetnosti. Prav slednja namreč umetniku kot večnemu »božjemu otroku« omogoča izrekanje stanj in sanj, biti in niča, fizike in metafizike...

Avtorja in nosilna izvajalca uprizoritve **Barbara Bulatović in Angus Reid** sta ob izjemno impresivni in funkcionalni glasbeni »podpori« **Brucea Reida** (s citati in domiselnimi svobodnimi variacijami znanih glasbenih stvaritev iz evropske in ameriške klasične ter jazzovske glasbene zapuščine) učinkovito pomenko nadgrajevala dovolj domišljeno dvojezično govorno interpretacijo besedila z učinkovito govorico gibljivih odrskih podob (animacija majhnih in večnoma

prosto visečih grotesknih lutk, mask, izbranih predmetov, a tudi njihovih projiciranih senc, filmskih odlomkov, pisanja in risanja na premično in na najrazličnejše načine uporabljeno in osvetljeno

Osvežilni vetre
totalnega teatra na
osrednjem lutkovnem
prizorišču

belo ponjavo). Nastala je »sestavljena umetnina«, ki bi jo sicer utegnili »tretje oko« zunanega režiserja ali dramaturga pomenko še zgostiti in izrazno ekonomizirati. Tudi v doseženi podobi pa more pritegniti polno gledalčevo pozornost in ga vznemiriti z nekaj zlahtnimi trenutki živo neposredne in mišljive gledališke pomenljivosti.

SLAVKO PEZDIR

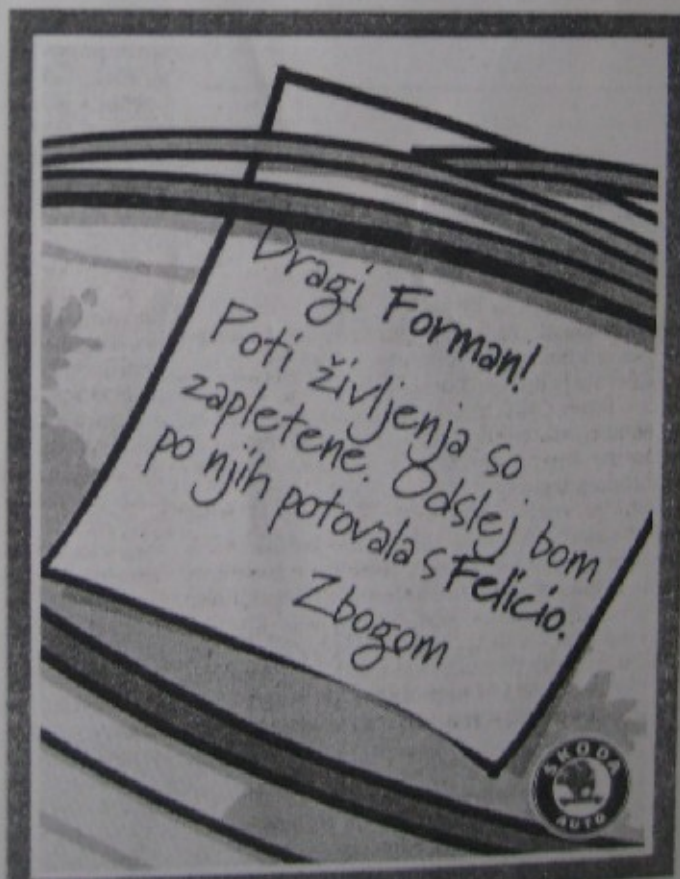

Figure iz papirja

Slavko Pezdir

lutkovna uprizoritev
Raymond Queneau:
Ikarjev let
režija in izvedba **Katja Povše**
LGL
2. premiera 26. 4. 2003

Avtorski niz uprizoritev Na obisku, s katerim so v repertoarju LGL v zadnjih sezonah široko odprli vrata posameznim raziskovalnim odrskim umetnikom ter z njimi različnim izhodiščem in odrskim uresničitvam, je s slovensko praiizvedbo Queneaujevega Ikarjevega leta v prevodu Primoža Viteza ter skupni priredbi prevajalca, režiserke in izvajalke Katje Povše ter avtorice likovne zasnove Barbare Bulatović doživel novo razvojno stopnjo in potrditev.

Z večslojno zgodbo o pisatelju, ki mu »pobegne« nosilni junak nove pripovedi Ikar iz rokopisa v pariško resničnost, da si mora zbegani avtor iskati pomoči pri pristrčno prismuknjem detektivu Morcolu, nagraja avtorica in protagonistka uprizoritve najbrž predvsem

mladino in odrasle. Verjetno so predvsem njim dostopne vse razsežnosti Ikarjeve ljubezni z značilno pariško prijateljico noči, ali pisateljeve težave z nadaljevanjem zgodbe brez nosilnega junaka, ali iz njegove umetniške stiske porojene neodzivnosti za ljubezen ženske, ki je pripravljena z zbeganim literatom v krizi varati soproga. Po drugi strani pa utegne biti otroški domišljiji bližji Ikarjev preskok s papirja v neposrednost pariških

Večslojno

ulic, mehaničnih delavnic in svetovne razstave ter Morcolova detektivska metoda prostih asociacij.

Avtorica likovne zasnove Barbara Bulatović je za osrednje gradivo izbrala papir, s katerega in v znamenju katerega stopa v prostor in čas nosilni junak, iz njega pa občasno animatorka tako rekoč hipoma ustvari najbolj presenetljive in očarljive figure. Čas in prostor dogajanja

je nakazala z miniaturnimi Eifflovega stolpa ter pariških bicklistov, za večino dejavnih protagonistov pa je uporabila duhovito izdelane pomanjšane marionete na krajših vodilih ali različice ročnih lutk s karikiranimi obrazi. Duhovita in učinkovita je »naprsna« lutka detektiva Morcola, ki omogoča animator-ki tudi animacijo njenega maskiranega obraza (zlasti oči) ter njegovih smešno okrajšanih udov, slikovita pa je tudi uporaba senčne animacije v prizoru Ikarja v mehanični delavnici. Za ilustrativno in asociativno bogato in raznovrstno zvočno ter glasbeno spremljavo je poskrbel Gregor Zemljčič.

Katja Povše je pokazala izvajalsko mojstrstvo v obvladovanju razmeroma razsežnega prizorišča z množico natančno domišljenih in izdelanih podrobnosti ter v oživljanju različnih lutkovnih tehnik. Nekoliko manj natančna je bila pri glasovnih in govornih karakterizacijah posameznih oseb ter doslednem uveljavljanju govornih vrst.

Folklora z repom

Blaž Lukan

gledališka uprizoritev za otroke Črna kuhna
režija in likovna podoba Barbara Bulatović
Minitheater, premiera 26. 10. 2004

Sveže

Uprizoritev Črna kuhna (avtor njene idejne zasnove in glasbe po ljudskih motivih je Peter Kus) je sicer manj črna, kot bi želela biti, in tudi njen »žanrski« podnaslov »etno horror picture show« je v resnici precej prenapet; a kljub temu je predstava v režiji in likovni podobi Barbare Bulatović dovolj izrazita, da ostane v spominu in da nanjo tudi publika, ki ji je prvenstveno namenjena – torej otroci, starejši od šest let –, sproščeno reagira. Teater Barbare Bulatović je gost in na videz premalo selektiven, vendar stavi na nekaj drugega: na gledalčevo sposobnost odbiranja, s čimer ohranja specifično odprtost in nekonvencionalnost. Domislice so v tem gledališču nakopičene, pa najsi gre za dramaturški (ne)red, uporabo rekvizitov ali mizansceno. Vendar to gledalca, ki ni obseden s pretiranim občutkom za red, pravzaprav ne moti, in se pusti zapeljati iz okvirne pripovedi v zaporedje »epizod«, iz znanih slovenskih ljudskih pravljic v improvizacijo, iz ljudske glasbe v rep, iz proze v verz, iz igre v animacijo... Vsi ti »rokavi« uprizoritve so namreč v službi njene živosti.

In živa je Črna kuhna zagotovo. K temu najmočneje pripomo-

re njen edini, »stoječi« protagonist, Boštjan Gorenc Pižama, seveda v nenehni povezavi s skupino Tolovaj Mataj oz. njenimi člani in tudi z občinstvom, na katero se obrača. Po njegovi zaslugi postane izvirno ljudsko izročilo nekaj povsem sodobnega, duhovito posodobljena interpretacija (avtorica pesmi in dramaturginja je bila Simona Semenič) oz. repanje na etno temo pa na poseben način spet »ljudsko«. Pižama je v Črni kuhni zdaj bog in zdaj hudič (okrog teh dveh mitoloških likov se namreč vrti pripoved), vselej pa tudi oboje hkrati, s čimer se približa sodobnejšemu občutju sveta. Zgodbe, ki jih pripoveduje, so nemara zares bolj »horror« kot pa metafizika, čeprav gre za grozljivi žanr zabavnejše vrste, ki ga otroško občinstvo obvlada in nanj ustrezno reagira.

Do polnega učinka manjka novi glasbeno-gledališki predstavi v Miniteatru nekaj discipline in uigranosti, zlasti pa večje osmišlitve posameznih odrskih akcij (rekviziti včasih ne zaživijo, kot bi morali, preobleka iz mašnika v hudiča je zasilna, zaključek je medel) – nedvomne pohvale pa sta vredni izvirna zamisel in sveža izvedba tega posrečenega primera sodobnega gledališča za otroke.

Foto: Minitheater

Učna predstava LGL

Od lutke do uprizoritve

V Kulturnici (ob Židovski stezi) bodo nočej premierno predstavili javnosti »učno predstavo« iz letošnje posebne repertoarne ponudbe Lutkovnega gledališča Ljubljana (LGL), ki jo je v okviru projekta Leto kulture v šolskem letu 2006/7 sprejelo tudi ministrstvo za šolstvo in šport. Avtorica likovne zasnove, dramaturgije in režije ter v alternaciji tudi igralka oziroma animatorka Barbara Bulatović bo z avtorsko uprizoritvijo *Naredi mi lutko* otrokom razkrila in približala nekaj ključnih postaj z ustvarjalne poti od lutke do odrskega lika in predstave kot celote.

Kot nam je pred premiero na komornem prizorišču povedala avtorica Barbara Bulatović, sta bili izhodišči njene zamisli mizarska delovna miza (žargonsko: pònk) in mojster, izdelovalec lutk, ob katerem pa svoje vse bolj vzporedno in samosvoje »življenje« animiranih odrskih junakov izkazujejo lutke. V (po)učni uprizoritvi, ki je zamišljena tako, da bodo v njenem toku vsaj deloma lahko dejavno sodelovali tudi otroci, bodo ti lahko od blizu spoznali (in tudi otipali) ročne lutke, javajke in sicilijanke. Zaradi odprtosti za sodelovanje otrok, na prizorišču jih bodo predvidoma lahko sprejeli do šest, je avtorica za soustvarjalca na prizorišču izbrala izkušena lutkarja, kot sta Jernej Slapernik, ki bo odigral izdelovalca lutk, in Sonja Kononenko, s katero

BARBARA BULATOVIĆ MED LUTKAMI ZA UPRIZORITEV NAREDI MI LUTKO

se bosta menjavali pri oživljanju lutkovnih junakov. Preverjena lutkarja imata za seboj ogromno samostojnih predstav in neposrednih stikov z otroki ter izkušnje s spodbujanjem njihovega dejavnega sodelovanja pri odrskem dogodku.

Kot kažejo uprizoritve Barbare Bulatović, ki smo jih videli zadnjih nekaj sezon, se avtorica praviloma loteva vsebin in gradiv, ki so bližje obrobju kot osrednjemu oziroma najbolj popularnemu toku umetnosti za otroke. Tako je zelo lep primer oživljanja dvodimenzionalne risbe v tridimenzionalnost lutke in odrskega prostora njena lanskoletna postavitev Krede po motivih norveške pravljice Zinken Hopp v LGL. Domala šokanten primer »vdora« lutk, mask in pesniške fikcije v značilen prostor urbane vsakdanjosti je njena potujoča predstava Fokus po-

kus po Queneaujevih Vajah v slogu na avtobusu LPP. Redek in svež primer oživljanja narodopisnega glasbenega in materialnega izročila je njena postavitev Črne kuhne v Mini teatru. Vznemirljiv odrski eksperiment pa njen prenos naravoslovnih spoznanj iz Hiše eksperimentov v gledališki Labirint brez fint v LGL. Kot sama pravi, je na takih in podobnih literarnih in materialnih »obrobjih« več priložnosti za plodno avtorsko ustvarjanje in tudi več možnosti za pozitivne odrske izkušnje in presenečenja.

Čeravno se je v zadnjih sezonah uveljavila predvsem kot avtorsko prepoznavna režiserka in najpogosteje tudi kot avtorica likovne podobe svojih uprizoritev, pa se ima sama še vedno v prvi vrsti za lutkarico, saj zelo rada nastopa in s partnerji na prizorišču deli žive odmeve iz avditorija. Ker najraje ustvarja

take uprizoritve, ki vsebujejo možnosti nadaljnega spreminjanja in notranjega razvoja, je zelo rada tudi sama del nosilne ekipe igralcev in animatorjev, saj edino tako lahko še naprej neposredno spremlja in sooblikuje nadaljnji razvoj skozi »življenje« predstave pred občinstvom. Kot pravi, ji je kot režiserki najhuje ostati po premieri na drugi strani navidezne odrske stene, v avditoriju. Hudo ji je pravzaprav že po zadnji vaji, ko je praviloma končano sodelovanje pri določenih predstavah, katere »življenje« bo poslej v rokah igralcev in animatorjev. In pravi: »V bistvu se počutim, kot bi s premiero oddala lutko iz delavnice na oder. O tem navsezadnje tudi govori naša uprizoritev – Naredi mi lutko«.

SLAVKO PEZDIR

Barbara Bulatović o posebnostih lutkovne umetnosti

Zmagoslavje animacije

SLAVKO PEZDIR

Žanina Mirčevska: Dobri Zlobko
režija Barbara Bulatović
LGL Ljubljana
premiera 27. 9. 2007

lutkovna uprizoritev

V Lutkovnem gledališču Ljubljana (LGL) so zelo primerno uvedli repertoar nove sezone na svojem velikem odru s čarobno spektakularno premiero prvonagrajenega besedila z internega natečaja LGL izpred dveh let, in sicer otroške srhljivke Žanine Mirčevske Dobri Zlobko. Za duhovito in domišljeno ilkovno zasnovano, dramaturgijsko, režijo in besedilo songa krsne uprizoritve je imenitno poskrbela Barbara Bulatović, za učinkovito in ustrezno dopolnilno glasbeno in zvokovno opremo Nino de Gleria in Jelena Žarale ter za ustrezno jezikovno in izgovorno raven izvedbe lektorica Tatjana Stanič.

Avtorica besedila je v ospredje postavila realistično zgodbo dveh fantičev, od katerih Tomi sicer hoče »požirati knjige« oz. doživljati pravljice iz podarjene knjige, a se noče naučiti nujne večine branja črk. Njegov prijatelj Lin pa zna za slo brati, a bi se rajši ves čas igral z drugimi. Dogajanje se zaplete, ko iz klasičnega začetka pravljice o kralju in kraljici ter njunem rdečem avtomobilu, s katerim Lin sproži Tomijevo domišljijo, »izstopi« in prevzame nadaljnji tok dogajanja vsenogočni čarovnik Zlobko Zmrzlob, ki je pripravljen storiti vse, da bi si pridobil in ohranil prijatelja ter z vsečnimi dejanji vzpostavil svoje dobro ime vsaj v njegovi zavesti. S svojimi čudodelnimi sposobnostmi pa Zlobko zgolj postavi na glavo tok pravljice, premeša in skrje črke iz podarjene knjige in nazadnje celo povzroči spor med do takrat najboljšima prijateljema (Tomijem in Linom). Seveda se nazadnje izkaže, da Zlobko Zmrzlob z dejanji, ki sproščajo negativne posledice (onemogočajo pisno sporazumevanje in vnesejo razdor med »starima« prijateljema), ne more uresničiti svoje želje in postati dober. Kot se tudi Tomi brez poznavanja črk oz. sposobnosti branja ne bo

Avtorica celostno domišljene uprizoritve Barbara Bulatović je za lahkotno in dinamično prepletanje konkretne in abstraktno, zavedne in nezavedne ter vidne in nevidne ravni odrskega dogajanja domiselno in virtuosno uporabila velik del razsežnega velikega odra z njegovimi različnimi ravninami in globlinami za dinamično sporočilnost in atraktivnost animacije realističnih lutk, vodenih od zadoj (Tomi, Lin), mimične glave z roko (Zlobko), »naprsnih lutk« v kombinaciji z obrazom in rokami animatarja (kraljevski par), izbranih predmetov (avto, helikopter) in srhljivih domišljijah bitij (Dinozaver) z dvojniki v različnih merilih, a tudi fluorescentnih črk, njihovih prasestavin in sklopov, s katerimi nas je bravurozno popeljala do samega roba kaosa oz. smisla

(pod svetlobo woodovih žarnic, luč je oblikoval Zoran Napšlenov).

Prvega in ključnega soustvarjalca je avtorica uprizoritve tokrat našla v vsemojstru animacije Branetu Vižintinu, ki je z zanesljivo glasovno interpretacijo ter vrhunsko virtuosno animacijo čarobno in značajske prepričljivo oživil steherni trenutek polnokrvnega bivanja naslovne vloge otožno-dobrodružnega in groteskno tragikomičnega Zlobka Zmrzloba. Radovednega fantiča Tomija, bolj odprtega domišljiji kot pripravljenega na akcijo oz. učenje, je prepričljivo oživila Sonja Kononenko. Burleskni kraljevski par sta duhovito karikirala Iztok Lužar in Miha Arh, ki je prepričljivo oživil tudi Tomijevega igrivega prijatelja Lina. Pošastno nevarnega Dinozavra pa je učinkovito prispevala Irena Zubalič Žan.

Koristna učna ura

Naredi mi lutko, zasnova in režija **Barbara Bulatović**, Lutkovno gledališče Ljubljana.

Mojca J. Zoran

Gledaliških premier za otroke je v novembru več, saj prihaja praznični december, ko so dvorane po tradiciji polne mladih gledalcev. V Lutkovnem gledališču Ljubljana še niso popolnoma praznični: s premierno uprizoritvijo poučno-umetniškega projekta **Barbara Bulatović Naredi mi lutko** v Kulturnici Lutkovnega gledališča Ljubljana so ustvarili malo predstavo o zakulisju nastajanja lutkovne predstave.

Naredi mi lutko je v prvi vrsti poučna predstava. Avtorica, lutkarica Barbara Bulatović (ideja, zgodba, režija, dramaturgija in likovna zasnova predstave), jo je razdelila na dva dela: nastajanje lutke in nastajanje predstave. Z zgodbo o mojstru Nejcu, izdelovalcu lutk, nas predstava v prvem delu popelje od kosa lesa do končnega izdelka, lutke, ki jo mojster preda naročniku, da jo uporabi v predstavi. Za razgibanost dogajanja ter plastnost in povezanost zgodbe skrbita živahna Harlekina, ki se vmešavata v nastajanje lutke; le-to je prikazano po delih. Ko prebereš gledališki list, je proces opisan odlično, razumljivo tudi za najmlajšega gledalca. Ko pa predstavo gledaš (predvsem, če se poskušam postaviti v kožo najmlajših gledalcev, ki še ne poznajo zakulisja gledališča in ki jim je predstava namenjena), se ta jasnost izgubi. Res so tu kosi lesa, načrti, mojstrovo delo, sestavljanje lutke, vendar pa so posamezne faze le nakazane, premalo med seboj povezane, in če je namen predstave, da bi mladi gledalci spoznali postopek nastajanja lutke, tudi premalo jasne (morda pa je smisel

Naredi mi lutko je korektna otroška predstava, ki je predvsem učna ura o nastajanju lutke in lutkovne predstave. Foto: arhiv LGL

predstave, da si otrok sam predstavlja in v domišljiji oblikuje proces nastajanja lutke). Vlogo mojstra Nejca je udeležil izkušeni lutkar **Jernej Slapernik**. Drugi del predstave je intenzivnejši in predstavlja nastajanje gledališko-lutkovne predstave. V proces nastajanja in uprizoritve so vključeni tudi mali gledalci, kar daje predstavi v tem delu simpatično komunikativnost; celota je nekoliko kaotična in prenasočena, vendar dovolj izrazna in tudi uprizoritveno (ne le poučno) zanimiva. Pod vodstvom animatorke – vloge je z veliko

energije odigrala **Sonja Kononenko** (v alternaciji **Barbara Bulatović**) – nastane improvizirana kratka spevoigra o Zimabeli, premraženih ovčkah in pastirčkah ter smučarju.

Naredi mi lutko je korektna otroška predstava, predvsem učna ura o nastajanju lutke in lutkovne predstave, z utilitarno postavitevijo, ki omogoča goščenje v katerem koli prostoru, pripravljena na otroku všečen način. Ogled predstave, ki traja štirideset minut, bo koristno in kakovostno porabljen čas.

Peskovnik

Predstava Pasje popoldne režiserke Barbare Bulatović v Lutkovnem gledališču Ljubljana je narejena tako, da jo lahko enakovredno spremljajo vse generacije gledalcev. Foto: dokumentacija Dnevnika

Zares pasje

Marko Radmilović: Pasje popoldne, režija Barbara Bulatović.
Lutkovno gledališče Ljubljana, Mali oder.

Mojca J. Zoran

Tudi pasje življenje je lahko pasje dolgočasno. Posebno, če ni nikjer nobene prave pasje naloge in če ti dan oblikujejo ljudje, ki ne razumejo, da psi niso le modni okrasek za na vrstico. Psi gledajo na življenje s svojega zornega kota. So samosvoji, vsak s svojo življenjsko zgodbo in svojimi izkušnjami.

Z življenjem iz pasje perspektive smo se srečali na Malem odru Lutkovnega gledališča Ljubljana, kjer so premierno uprizorili

seveda ne izplača). Izkušeni leni Miki v miru in brez naprezanja čaka, da dan mine, občasno pa si ga popestri z dejanji, kot je na primer zakopavanje šatulje z nakitom – ker je bila šatulja na polici in ker psi pač zakopavajo stvari. Stivi uživa v svojem invalidskem pokoju. Še posebno, kadar dobi družbo in se drugi psi zavajo njegove pomembnosti. Frido izkorišča institucionalne danosti in kraljuje v azilu, kjer je prijetno toplo, ima družbo in solidno hrano, če je treba, pa z veseljem zapusti azil in s svojimi sposobnostmi sodeluje v pasji nalogi – da se

Izziv čutom, čustvom, domišljiji

SLAVKO PEZDIR

Barbara Bulatović:
Naredi mi lutko
režija **Barbara Bulatović**
Lutkovno gledališče Ljubljana
premiera 17. 11. 2006

učna lutkovna uprizoritev

V okviru posebne repertoarne ponudbe je LGL v svoji Kulturnici pripravilo otrokom učno predstavo *Naredi mi lutko*, kakor si jo je zamislila in jo s soustvarjalci uresničila režiserka, dramaturginja in avtorica likovne zasnove **Barbara Bulatović**.

Prizorišče dogajanja je nekoliko starosvetna rokodelska delavnica dobrodušnega in spretnega izdelovalca lutk (*Jernej Slapernik*), ki z naročila na delovni mizi (pónku) prebere nalogo, da mora za neko predstavo izdelati sicilijansko marioneto dečka. Mojstrovo (večinoma »hrbto« odigrano) pospešeno izdelovanje odrskega bitja od surovega kosa lesa do iz njegovih več skrbno obdelanih kosov sestavljene ter z vsemi potrebnimi spoji in pregibi ter kostumskimi in lasnimi dodatki zgledno izdelane marionete pa

ves čas nagajivo spremljata, z nepredvidenimi posegi zavirata in »brez besed« burkaško komentirata ročni lutki, značilna predstavnika karnevalskega pouličnega gledališča – *Harlekin* in *Pierrot*. Ko mojster marioneto dokonča, jo odnese naročniku in se žalosten vrne na pusto prizorišče. V značilno občutje žalosti in praznine po opravljenem delu poseže dotlej skrita animatorka (*Sonja Kononenko* oz. z njo v alternaciji **Barbara Bulatović**) obeh ročnih lutk, ki prevzame vlogo animatorke oz. režiserke otrok, s katerimi skupaj z mojstrom nato učinkovito uprizorita končno preprosto domišljjsko igrico o zimi ter tegobah in radostih, s katerimi ta obdarja ljudi (navdušene smučarje) in živali (prezeble ovčke). In ko vse močnejše sonce dobesedno prežene belo zimo s prizorišča (ki s svojo vse skromnejšo belo površino mogočnega kostuma dobesedno kopni in »izginja« pred začudenimi otroškimi očmi), je ob nevsiljivemu spoznanju minljivosti vsega bivajočega tudi učne predstave konec.

Avtorici uprizoritve je s pomočjo obeh izkušenih protagonistov, skladateljice glasbe *Jelene Ždrale* (v kateri je prepletala starosvetne melodije v ritmu valčka z bolj razposajenimi južnoameriški ritmi in melodiko, ki je asociirala na rusko zimo), lektorice *Barbare Rogelj* in oblikovalca luči *Boža Milerja* uspelo v omejenem času šolske ure nazorno predstaviti tako ključne postaje na vznemirljivi poti od izbranega materiala do izdelane lutke ter oživiljenega bitja v kontekstu lutkovne uprizoritve kot tudi ključne poklice na tej poti (od mojstra oblikovalca in izdelovalca, prek animatorja oz. oživljevalca lutke do »glavnega animatorja« oz. režiserja predstave kot praviloma skupinske oz. kolektivne stvaritve). Naposled ji je uspelo otroke tudi neposredno pritegniti tudi k sodelovanju pri animiranju lutk in sooblikovanju predstave ter s tem v prispodobii pokazati, kako nobena uprizoritev ne more zaživeti v čutih, čustvih in domišljiji gledalca brez njegove zbranosti in dejavnega sodelovanja.

bara,

new

Z lutko tudi na avtobus

LJUBLJANA – V Lutkovnem gledališču Ljubljana so sinoči s predstavo *Hamlet* v izvedbi gostiteljev slovesno odprli 8. mednarodni lutkovni festival Lutke 2006. Do torka se bo na njem zvrstilo dvajset predstav, v ospredju

pa bodo tokrat tiste, ki so namenjene odraslemu občinstvu in bodo – po napovedih sodeč – vsebinsko precej bolj ostre, kot bi to morda kdo pričakoval. Za ščepec nenavadnosti pa poskrbi tudi predstava *Fokus pokus*

(na sliki) v režiji Barbare Bulatović, ki se dogaja v notranjosti mestnega avtobusa; ta v času predstave kroži po mestnih ulicah, vanj pa je mogoče vstopiti na Kongresnem trgu. **(gb)**
Foto: Jaka Adamuš

Večer – V soboto

Stran / Page: 30

Doseg / Reach: 0

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 477 cm2

08.08.2009

1 / 2

Improvizacija je nekaj posebnega

Dragi Uroš,

ves čas mi hodi po glavi vic o avstralskem aboriginu, ki je znorel, ko si je nabavil novi bumerang in želel zavreči starega! Če te prav razumem, me imaš za "džezzerko". Prav imaš. "Džeziram" celo ustvarjalno življenje, lutka je zame inštrument, ki ga zasnujem, izdelam in igram. Nisem solist in nisem "grande ego", čeprav je prav to dvoje največkrat lastno ravno lutkarjem. Večina lutk iz lastne produkcije je moja banda, nenadomestljivi liki, ki najdejo mesto v več predstavah, intervencijah, improvizacijah, vračajo se kot bumerang in vsakič sem jih vesela! Tokrat jih bom prvič videla v galeriji in moram priznati, da se mi

"veležur" osmih generacij diplomantov šole, katere generacija poskusnih zajčkov smo bili mi, imenovani Dinozavri. Dogodek je bil nadvse spektakularen – kot pač mora biti v Franciji. Počutila sem se kot fantom... Med nami, Dinozavri, je ostalo nekaj skupnih pesmi, celo mesto skupnih prijateljev in morje spominov – največ pa nerealiziranih projektov. Še vedno mi je žal, da nismo ostali skupaj, formirali gledališča in postali močna "avtohtona sorta" na evropski sceni. A taka promocija prve generacije prve zahodnoevropske šole bi na koncu 80. let pomenila osovraženi, goljufivi kolektivizem! Sprašuješ o spominih na študijska leta. Dogodki okoli nas so bili

prijatelje, s katerimi smo še vedno v stikih – vsakič, ko se srečamo, se menimo, kaj bomo uspičili, kot pravi "džezzerji".

Nato sem se vrnila v novo domovino. Svoje vloge v življenju in družbi takrat kot sveža diplomantka in kasneje še magistra nisem znala videti drugače, kot da sem ustvarjalka, medij. Moj oče, ki je tisto leto umrl, mi je vedno govoril: "Nemoj da lažeš, nemoj da kockaš i nemoj molim te biti 'fahidiot.'" Bil je priznan in zelo prevajan pisatelj, pisal je v srbohrvaščini in zdelo se mi je prav, da tega jezika po vseh svojih evropskih premikih ne zanemarim. Saj sem vendar lingvist, politika gor ali dol! Tudi moja mati, ki je bila profesorica jezikov in prevajalka, me je podprla.

Folklora z repom

Blaž Lukan

gledališka uprizoritev za otroke Črna kuhna
režija in likovna podoba Barbara Bulatovič
Miniteater, premiera 26. 10. 2004

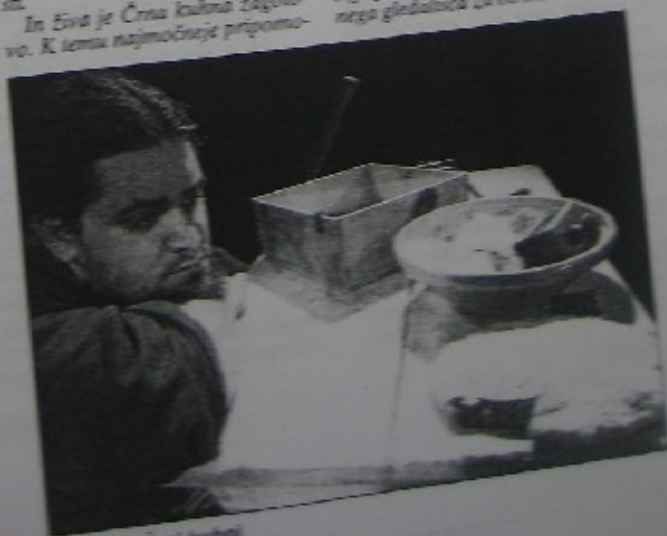
Sveže

Uprizoritev Črna kuhna (avtor njene idejne zasnove in glasbe po ljudskih motivih je Peter Kus) je sicer manj črna, kot bi želela biti, in tudi njen »žanrski« podnaslov »etno horror picture show« je v resnici precej prenapet; a kljub temu je predstava v režiji in likovni podobi Barbare Bulatovič dovolj izrazita, da ostane v spominu in da nanjo tudi publika, ki ji je prvenstveno namenjena – torej otroci, starejši od šest let –, sproščeno reagira. Teater Barbare Bulatovič je gost in na videz premalo selektiven, vendar stavi na nekaj drugega: na gledalčevo sposobnost odpiranja, s čimer ohranja specifično odprtost in nekonvencionalnost. Domisljice so v tem gledališču nakopičene, pa najsi gre za dramaturški (ne)red, uporabo rekvizitov ali mizansceno. Vendar to gledalca, ki ni obseden s pretiranim občutkom za red, pruvzgovor ne moti, in se pravi zapeljati iz okvirne pripovedi v zaporedje »epizod«, iz trznih slovenskih ljudskih pravljic v improvizacijo, iz ljudske glasbe v rep, iz proze v verz, iz igre v animacijo... Vsi ti »rokavi« uprizoritve so namreč v službi njene živosti.

In Eiva je Črna kuhna zagotovo. K temu najmočnejše pripomo-

re njen edini, »stoječi« protagonist, Boltjan Gorenc Pižama, seveda v nenehni povezavi s skupino Tolovaj Mataj oz. njenimi člani in tudi z občinstvom, na katero se obrača. Po njegovi zasluzi postane izvirno ljudsko izročilo nekaj povsem sodobnega, duhovito posodobljena interpretacija (avtorica pesmi in dramaturginja je bila Simona Semenč) oz. repanje na etno temo pa na poseben način spet »ljudsko«. Pižama je v Črni kuhni zdaj bog in zdaj hudič (okrog teh dveh mitoloških likov se namreč vrti pripoved), vselej pa tudi obuje hkrati, s čimer se približa sodobnejšemu občutju sveta. Zgodbe, ki jih pripoveduje, so nemara zares bolj »horror« kot pa metafizika, čeprav gre za grozljivi turr zabavnejše vrste, ki ga otroško občinstvo obvlada in nanj ustrezno reagira.

Do polnega učinka manjka novi glasbeno-gledališki predstavi v Miniteatru nekaj discipline in usgranoit, zlasti pa večje osmislive ponameznih odskih akcij (rekviziti včasih ne zaživijo, kot bi morali, preobleka iz maščine v hudiča je zastilna, zaključek je medel) – nedvomne pohvale pa sta vredni izvirna zamisel in sveža izvedba tega posrečenega primera sodobnega gledališča za otroke.

Pižama v Črni kuhni

Dober etno show!

Mojca J. Zoran

Kaj je tradicija? Nekaj starega, rariteta, s katero je treba ravnati posvečeno, ali živa preteklost, zgodovina, naravno vraščena v sodobnost? Sama bi izbrala drugo možnost in s tem hkrati določila izhodišče svoje percepcije uprizoritve **Črna kuhna**:

Črna kuhna, etno horror picture show, glasbeno-scenski projekt, ki je nastal v produkciji Mini teatra, je organska zmes preteklosti in sodobnosti. Ustvarili so ga **Peter Kus** (idejna zasnova in glasba po ljudskih motivih), **Barbara Bulatović** (režija in likovna podoba), **Boštjan Gorenc Pižama** (priredba besedil in odrska izvedba) in skupina Tolovaj Mataj (Peter Kus, **Jernej Pečak** – alternacija **Katarina Šetinc**, **Roman Ravnič** – glasbena izvedba v živo).

Črna kuhna združuje različnosti v vseh svojih ravneh. Njen dramaturški okvir predstavlja peka kruha, ki je povezovalni element vseh praks. Peka kruha je tradicija, s svojo »arhaično« konstantnostjo povezana z ljudskim, ljudskimi pravljicami, reki. Peka kruha simbolizira ustvarjanje nove celote iz različnih posameznosti. Peka kruha je lahko tudi časovna enota, s postajami in določenim trajanjem ... Skratka, peka kruha in njen rezultat, kruh, sta osnovna simbola, ki brez težav povežeta preteklost s sedanjostjo. Tega principa so se držali tudi ustvarjalci. Barbara Bulatović je skozi vso predstavo izredno natančno uporabljala kruh kot vsebinski in uprizoritveni povezovalni simbol. Hrana sodobnega raperja, ki se znajde v stari koči, je, logično, kruh, ki ga bo dobil po postopku ustvarjanja – pripravi in peki. Samo testo, ki nastaja pod rokami raperja

Pižame, je, logično, najprimernejši element za sproščanje domišljije. Zato so materiali, ki se oživljajo na odru, narejeni iz testa (tudi tu se ujema tradicija s sodobnostjo, saj so figure ljudi in hudiča iz testa še danes živeča stalnica naše ljudske dediščine). Med peko kruha se, logično, pripovedujejo zgodbe. In danes pripovedujejo zgodbe raperji, logično. Kaj se da povedati? Vse, kar je zanimivo. Staro, novo ... sproti nastajajoče. Rapa pa se ob glasbi – in zakaj ne taki, narejeni po ljudskih motivih in izvedeni z ljudskimi inštrumenti? Barbar Bulatović s svojo režijo, ki jo odlikujejo izreden smisel za uvidenje in izražanje enotnega bistva različnosti, odlično poznavanje medija in humor, postavi enostavno enačbo. V tej enačbi se nepreštevna nasprotja ne seštevajo, temveč pokrajšajo. Zato je rezultat čista in lepa enota, ne pa kaotičen seštevček posameznosti – logično, da bolj ne bi moglo biti.

To logičnost podkrepijo soustvarjalci/ustvarjalci, odlična zasedba Tolovaj Mataj in Boštjan Gorenc Pižama, od katerega so bistveno odvisni ritem, intenzivnost in način uprizoritve. Rapar Pižama je odličen, kadar je on sam, čistost rezultata, ki ga pripravi Barbara Bulatović, pa zmoti, kadar je v vlogi igralca animatorja (v svoji domišljiji sem si za presojo celote ustvarila protagonista, ki je zmes Pižame in Braneta Vižintina; prepričana sem, da bi bila to »ubijalska« kombinacija, ki bi več kot zadovoljila pričakovanja na odru in pred njim).

Črna kuhna je »drugačna« predstava, ki skoraj v vseh pogledih prepriča s svojo kvaliteto in zna združiti »koristno s prijetnim«, poučnost z umetniškim. S svojo komunikativnostjo na najrazličnejših ravneh je namenjena najširšemu občinstvu brez starostnih omejitev.

Duhovit teater za oštarije

Kralj Alkohol (lutkovni celovečerec po motivih avtobiografskega romana Jacka Londona - delirij z lutkami in živo glasbo v treh dejanjih) / koprodukcija Društva lutkovnih ustvarjalcev in Lutkovnega gledališča Ljubljana (LGL) / scenarij: Emil Filipčič / režija, lutke, scenografija: Barbara Bulatović / kostumi: Jasminka Mitrič / glasba: Nino De Gleria in Jelena Ždrale / oblikovanje gledališkega lista: Olmo Omerzu, Barbara Stupica / igrajo: Barbara Bulatović, Emil Filipčič, Goro Osojnik, Renata Kalember, Tina Oman, Nino De Gleria, Jelena Ždrale / posebni gost: Richard Manson / ogled premiere v nedeljo, 22. decembra 2002, ob 20. uri v Kulturnici LGL na Židovski stezi.

Ob predvidenem rednem nizu osmih premier (do zdaj so uprizorili štiri) v tekoči gledališki sezoni 2002 / 2003 so v LGL lutkarici Barbari Bulatović (sicer je zasnovala in realizirala že prvo redno premiero, slavnega Jurija Murija v Afriki avtorja Toneta Pavčka) omogočili še pričujočo izredno uprizoritev. V glavnem zelo domiselna in duhovita predstava se začne dejansko že na ulici (pred očarljivo, a žal v rednem programu LGL iz leta v leto odločno premalo izkoriščeno dvoranico Kulturnica), kot nekakšno ulično gledališče, kjer preprosto ne gre brez nepogrešljivega Gora Osojnika, ključnega predstavnika že skoraj legendarnega Gledališča Ane Monro in mednarodnega festivala uličnih gledališč Ana Desetnica.

Vse že na prvi pogled deluje zelo ljudsko. Glasno prihajajoč po ulici, Osojnik komandira trio kelnaric, jim pomaga pri nošnji velikega soda in se mimogrede pogodi še z bližnjima uličnima glasbenikoma, da bosta popestrila večer gostom (občinstvu predstave!), čakajočim pred vhomom v teater. Zatem se predstava preseli v dvoranico, primerno urejeno v precej veliko polkrožno oštarijsko omizje (na odski strani z malce odmaknjenim točilniškim pultom, za katerim vodijo fiktivne stopnice v vinsko klet), ter priložnostno ustrezno tudi novoletno okrašeno. Ošir Osojnik nagovori goste z neizogibnimi "genera-

lijami" (ali bodo plačevali z gotovino, karticami ali kar na naročilnico) in nato z oštarijsko ponudbo pijač.

Ko kelnarice gostom natočijo naročeno in jim dokaj presenetljivo h kozarcem ponudijo tudi podstavke (dejansko gledališke liste!), ob čemer se ne izogibajo niti občasnim besednim spopadom s šefom, se kot pod vplivom alkohola začnejo na odski strani oštarije - v nadaljevanju pa seveda tudi drugod - pojavljati lutke in lutkovne maske. Barbara Bulatović je izredno domiselno in dognano uporabila lutkovni medij, ki navkljub skoraj popolni odprtosti igralnega prostora (edina animatorska "skrivališča" so že omenjeni sod in točilniški pult ter stranski odski vhod za igralce) vključuje celo klasične marionete. Te se lahko pojavijo tako rekoč od nikoder, še posebej presenetljivo iz uokvirjene podobe na steni, sicer pa mnoge izredno gibljive ročne lutke oživijo tudi iz znanih, seveda ustrezno prepariranih nastavkov za točenje iz steklenic.

Zlasti kar zadeva lutkovnost, se je za nesporno najpomembnejši dejavnik uprizoritve izkazala izredna skoncentriranost izvajalcev na animacijo. Predvsem zato so gledališko oziroma lutkovno popolnoma delovali prav vsi odnosi med animatorji (animatorkami!) ter lutkami in maskami, četudi je bodisi kakšna marioneta bila animirana kar na pladnju v rokah kelnarice ali se je animator "skrival" le za majhno masko. Skratka, predstavo lahko označimo s parafrazo znanega, že nešteto krat variranega citata: lutke v vsako slovensko oštarijo. Pri tem pa bodo izvajalci, če res nameravajo izvesti predvideni načrt, da bi v novem letu prodvsem gostovali po gostilnah, morali računati seveda tudi na nepredvidene odzive tako gostov kot v lastni ekipi, kakor se je denimo že zgodilo na premieri, da bi Filipčič, pomešan med goste, brez pomoči sufliranja, povsem zgrešil dele svojega teksta... Predstavi pa najbrž ne bi škodilo niti nekaj minut manj, kajti nekje na približno treh četrtinah je občutno zvočenca, a k sreči le za kratko.

Uroš Smasek

Barbara Bulatović, lutkarica

Predana raziskovanju

Draga Barbara,

kmalu boš oziroma si delno že - če imam prave podatke - skoraj hkratna dvakratna "jubilantka". Prihodnje leto naj bi bili dve desetletji od tvoje diplome na sloviti francoski nacionalni lutkovni šoli ESNAM v Charleville-Mezièresu. Že letos pa naj bi bilo

mnenji, da naj bi za tvojo lutkovno inventivnost bilo zaslužno predvsem omenjeno šolanje v lutkovno znamenitem Charleville-Mezièresu? Kajti menim namreč, da si že brez tega v osnovi izredno inventivno nadarjena in predvsem strastno predana raziskovanju zmeraj presenetljivih, menda tako rekoč neomejenih možnosti lutkovnega medija! Sicer na izhajaš

nazorno prikazala praktično ustvarjanje lutk. Kaj pa se je zgodilo s tvojo pravzaprav že prelomno predstavo *Otrok in svet*, ki jo je na primer Večerova gledališka kritičarka Anja Golob že ob premieri leta 1997 označila za eno najboljših predstav v njenem življenju?! Sodeč po tvojem raznovrstnem ustvarjanju sem preprosto lahko

Učna predstava LGL

Od lutke do uprizoritve

V Kulturnici (ob Židovski stezi) bodo nocoj premierno predstavili javnosti »učno predstavo« iz letošnje posebne repertoarne ponudbe Lutkovnega gledališča Ljubljana (LGL), ki jo je v okviru projekta Leto kulture v šolskem letu 2006/7 sprejelo tudi ministrstvo za šolstvo in šport. Avtorica likovne zasnove, dramaturgije in režije ter v alternaciji tudi igralka oziroma animatorka Barbara Bulatović bo z avtorsko uprizoritvijo *Naredi mi lutko* otrokom razkrila in približala nekaj ključnih postaj z ustvarjalne poti od lutke do odrskega lika in predstave kot celote.

Kot nam je pred premiero na komornem prizorišču povedala avtorica Barbara Bulatović, sta bili izhodišči njene zamisli mizarška delovna miza (žargonsko: pònk) in mojster, izdelovalec lutk, ob katerem pa svoje vse bolj vzporedno in samosvoje »življenje« animiranih odrskih junakov izkazujejo lutke. V (po)učni uprizoritvi, ki je zamišljena tako, da bodo v njenem toku vsaj deloma lahko dejavno sodelovali tudi otroci, bodo ti lahko od blizu spoznali (in tudi otipali) ročne lutke, javajke in sicilijanke. Zaradi odprtosti za sodelovanje otrok, na prizorišče jih bodo predvidoma lahko sprejeli do šest, je avtorica za soustvarjalca na prizorišču izbrala izkušena lutkarja, kot sta Jernej Slapernik, ki bo odigral izdelovalca lutk, in Sonja Kononenko, s katero

BARBARA BULATOVIĆ MED LUTKAMI ZA UPRIZORITEV NAREDI MI LUTKO

O živalih in ljudeh

Slavko Pezdir

lutkovni uprizoritvi
Tone Pavček:
Juri Muri v Afriki
režija **Barbara Bulatović**
veliki oder, 55 min;
Toon Tellegen,
Saša Jovanović:
Zabava na luni
prevod Tanja Mlaker
režija **Saša Jovanović**
Oder pod zvezdami, 50 min
Lutkovno gledališče Ljubljana
premiere 18. 9.
v okviru Lutk 2002

Spremljevalni program mednarodnega festivala Lutke 2002 je Lutkovno gledališče Ljubljana kot njegov organizator oziroma gostitelj uvedlo z dvema lastnima premierama. Obe so pretežno ustvarili predstavniki mlajše in najmlajše generacije slovenskih lutkarjev ter z doseženim znova potrdili upravičenost pričakovanj umetniškega vodstva (in zainteresirane javnosti) ter napovedali obetavne nadaljnje možnosti razmaha in kakovostne rasti lutkovne umetnosti na Slovenskem.

Na velikem odru smo najprej doživeli krstno uprizoritev pravičnice pesnitve Toneta Pavčka *Juri Muri v Afriki*, kakor jo je dramaturško, likovno in režijsko pripravila za otroke od 3. leta naprej Barbara Bulatović. Nagrajenka festivala Lutke '98 (za avtorsko uprizoritev *Otrok in svet*) je postavila dogajanje priljubljene zgodbe o dečku, ki

se ni hotel umivati, na smetišče, kjer trije prostodušni, radoživi in nadvse ustvarjalni otroci (Luna Ornik, Izток Lužar in Maja Kunšič) iz vsakdanjih gospodinskih in industrijskih odpadkov (zabojnika, lupine pralnega stroja, likalne deske, lestve, različnih cevi, sončnikov, dežnikov, delov bicikla, kosov posode ipd.) spretno in duhovito oživljajo ob solidno interpretiranih Pavčkovih verzih številne majhne in velike afriške živali, ljudi in srečanja Jurija Murija (kot večinoma na noge animatorke pritrjene lutke iz blaga) z njimi. Avtorica uprizoritve si učinkovito pomaga s projiciranjem prepoznavnega obrisa celine, animacijo senc (Luna Ornik, Tomislav Bevan-

Večer očarljive animacije

da) ter otroškim risanjem v črn pesek. K spontanosti uprizoritve prispeva avtor in izvajalec glasbe Thierno Diallo, ki pretežno z basom povzema in podlaga melodične in ritmične motive iz afriškega izročila in jazza ter v enem od vrhuncev uprizoritve kot bobnar na kuhinjskem loncu nastopi tudi v vlogi črnkega poglavarja. Žal je dosežena pevska plat uprizoritve najmanj ubran del uprizoritve.

Na Odru pod zvezdami smo se v nočnem programu imenitno zabavali ob premieri Zaba-

ve na luni, kakor jo je po kratkih in duhovitih živalskih zgodbah sodobnega nizozemskega pripovednika Toona Tellegena za bolj odraslo občinstvo dramaturško priredil in zrežiral Saša Jovanović. Avtorica likovne zasnove Spela Trobec Jovanović je duhovita in barvno ubrano zasnovala lutke iz blaga (kot mehke in tople otroške igrače), ki jih od zadaj včasih lahko animirata tudi dva animatorja hkrati, prosto dogajanja pa razprla med zameljsko oblo in njeno čarobno skrivnostno spremljevalko luno. Izjemno skrbno premišljeno in disciplinirano izvedena animacija lutk ter prepričljiva govorna in pevska interpretacija nastopajočih živali, ki posebej čisto človeške misli in čustvene labirinte, predsvoke in omejenosti, so sproščeni in radoživo demonstrirali Kija Povše (Mravlja, Polž, Zaba), Martina Maurić Laz (Veverica, Slon), Brane Vižn (Zabec, Deček - slaninar), Gašper Malnar (Kobilica, Črček) in Karel Brišnik (Medved - pripovedovalec). K izrazni večplastnosti uprizoritve je prispevala pomenljiva sočasna obrazna igra animatorjev s lutkami, ki so jih oživljali, ter posneta izvirna glasba Fake orkestra, ki je jemala vzorec melodije, ritma in instrumentacije priredbe z območij evropske rocka in t. i. »world music«, ob njej solidno živo interpretirane songove.

Šokantno in odlično

Smeti so zanimive, ker so odpadki človeške domišljije, pravi Barbara Bulatović, režiserka, dramaturginja in likovnica predstave *Juri Muri v Afriki*. Predstava je uprizoritev vsem dobro znane zgodbe Toneta Pavčka o fantu, ki se ni maral umivati, pa je odpotoval v Afriko, tam doživel marsikaj in prišel nazaj čist.

Barbara Bulatović je v tekstu poiskala tisto, kar je v svoji osnovni igrski, katere meje postavlja le otroška domišljija, ki najde smisel tudi v najbolj ne-smiselnem, v zavrženem predmetu. Predmet je voda, je kača, noj, žirafa, nosorog, slon, predmet umejanja zamisljeno, daje smisel besedi. Barbara Bulatović z osupljivo strogostjo sledi enostavni grdega in uporablja princip destrukcije kot prvega pogoja konstruiranja, ustvarjanja nečesa novega. V svojih idejah, kako uporabiti material kot simbol in znak, je vedno znova presenetljiva in nepredvidljiva ter »otroško« neomejena. Njeno videnje Pavčkove zgodbe je zavirljiva mešanica v bistvo vsake podrobnosti segajočega racia (podprtega s splošnim in posebnim znanjem) in v bistvo vsake podrobnosti segajoče nebrzdane kreativnosti.

Pulz in zvočno podobo, ki dograjuje in izraža režijske in dramaturške izpeljave, daje predstavi ritmična, iz situacije nastajajoča ali situacijo ustvarjajoča glasba Thierra Dialla. Kdo lahko izrazi, umejanji tako režijsko-dramaturško zamisel? Samo otroci (v smislu socialno neobdelanega bitja). Irena Ornik, Irena Lutar in Maja Kunšič k. g. so v sebi našli vedno čudečnega se otroka, ki mu je ves svet izziv za igro. Nove domisljice, ki so bile posvojene in ne le naučene, so si pri vseh treh sledile druga za drugo in druga čez drugo z neverjetno hitrostjo in intenzivnostjo. Pripravljali so in hkrati ustvarjali ter doživljali. Vsak trenutek so se razstavili, da so se lahko sestavili v drugačnem pomenu in smislu. Že na premieri uigrana ekipa je odlično opravila svoje delo. Predstava *Juri Muri v Afriki* je v vseh elementih premisljena celota. Je umetniški dosežek, ki s svojim izrazom odpira nov prostor v slovenskem likovnem ustvarjanju.

MOJCA J. ZORAN

Figure iz papirja

Slavko Pezdir

lutkovna uprizoritev
Raymond Queneau:
Ikarjev let

režija in izvedba **Katja Povše**
LGL

2. premiera 26. 4. 2003

Avtorski niz uprizoritev Na obisku, s katerim so v repertoarju LGL v zadnjih sezonah široko odprli vrata posameznim raziskovalnim odrskim umetnikom ter z njimi različnim izhodiščem in odrskim uresničitvam, je s slovensko prazvedbo Queneaujevega Ikarjevega leta v prevodu Primoža Viteza ter skupni priredbi prevajalca, režiserke in izvajalke Katje Povše ter avtorice likovne zasnove Barbare Bulatović doživel novo razvojno stopnjo in potrditev.

Z večslojno zgodbo o pisatelju, ki mu »pobegne« nosilni junak nove pripovedi Ikar iz rokopisa v pariško resničnost, da si mora zbegani avtor iskati pomoči pri pristrčno prijemljivi

mladino in odrasle. Verjetno so predvsem njim dostopne vse razsežnosti Ikarjeve ljubezni z značilno pariško prijateljico noči, ali pisateljeve težave z nadaljevanjem zgodbe brez nosilnega junaka, ali iz njegove umetniške stiske porojene neodzivnosti za ljubezen ženske, ki je pripravljena z zbeganim literatom v krizi varati soproga. Po drugi strani pa utegne biti otroški domišljiji bližji Ikarjev preskok s papirja v neposrednost pariških

Večslojno

ulic, mehaničnih delavnic in svetovne razstave ter Morcolova detektivska metoda prostih asociacij.

Avtorica likovne zasnove Barbara Bulatović je za osrednje gradivo izbrala papir, s katerega in v znamenju katerega stopa v prostor in čas nosilni ju-

je nakazala z miniaturnimi Eifflovega stolpa ter pariških biciklistov, za večino dejavnih protagonistov pa je uporabila duhovito izdelane pomanjane marionete na krajših vodilih ali različice ročnih lutk s karikiranimi obrazy. Duhovita in učinkovita je »naprsna« lutka detektiva Morcola, ki omogoča animatorji tudi animacijo njenega maskiranega obraza (zlasti oči) ter njegovih smešno okrajsanih udov, slikovita pa je tudi uporaba senčne animacije v prizoru Ikarja v mehanični delavnici. Za ilustrativno in asociativno bogato in raznovrstno zvočno ter glasbeno spremljavo je poskrbel Gregor Zemljč.

Katja Povše je pokazala izvajalsko mojstrstvo v obvladovanju razmeroma razsežnega prizorišča z množico natančno domišljenih in izdelanih podrobnosti ter v oživiljanju različnih lutkovnih tehnik. Nekoliko

Dvoje bill- z gledališkega obrobja. Živo, provokativno, samosvoja. Kralj Alkohol in Diareja pod Slovenci.

Kralj Diareja

Diareja pod Slovenci

Kralj Alkohol

Ko piješ, svet razpada v poljubno oblikovane in obvladljive fragmente, ki jih je mogoče gnesti in spreminjati po svoji liji. Na falos se v neki točki »zidanje« ustavi, miruje, nato v naslednjem trenutku požene z večjo vneto. A v nasprotno smer. V razradno, delirnični stampedo, v črno luknjo. In sledi, ni pomiritev, ampak težka glava in nučeno telo. In diareja kot posledica veselja prostotva, kot izstavljeni račun za ceno riviidne svobode. Močna diareja (visok ran) je dejstvo, da je bilo včeraj fino. Pa tudi ak, da se je spet začela doba treznosti.

»lutkovnem celovečercu« Kralj alkohol glavbreme igralske odgovornosti hočeš nočeš si Emil Filipčič-File, živ spomenik zanikova- i vsakdanjika in ljubimec dekadentnega ži-

KRALJ ALKOHOL, produkcija Društvo lutkovnih ustvarjalcev Ljubljana in Lutkovno gledališče Ljubljana, scenarij Emil Filipčič, režija in likovna podoba Barbara Bulatović, igrajo Barbara Bulatović, Emil Filipčič, Goro Osojnik, Renata Kalemša, Tina Oman, Nino De Gleria, Jelena Ždrale v Kulturnici LGL Ljubljana. **DIAREJA POD SLOVENC**, produkcija Dejmo Stisnt Teater, režija A. F. Mugeril, igrajo Sašo Rajaković, Damir Leventić,

vijanja. Komad, začne se s serviranjem debelih doz vodke, vmešane v ceneno penino, se po njegovi zaslugi z vsakim naslednjim prizorom ne razvija, pač pa razpada. Zato pa File, igra sebe, ki igra sebe, čedalje bolj raste v svoji gesti zanikovalca sveta – vrhovnega diaretika. Animacija, dramaturgija, igra mičnih natakarič, vse čedalje bolj izgublja smisel in gre »v božjo mater«. File je tudi avtor scenarija, ki ga s svojimi multipromitskimi izkušnjami in lucidnimi miselnimi drobtinami sproti reciklira. »Daj mi še en čik, stari, prosim te!« zahrope, se usede v kot in intuitivno posega v gledališko tkivo, medtem ko se preostali trudijo kvačkati po dogovorjenem vzorcu. Visoki, glavni lik, je on in ni on. Dvojno sufliranje, gole natakaričice, nekakšno praznovanje novega leta, lutka Rigelj (ja, Rigelj) in zapiti Indijanec ... kalejdoskop blodnj se vrti, fluid maliganov zamenjuje treznost fikcije. Ne vem, kaj je mislil Jack London s svojim romanom Kralj Alkohol, po katerem je scenarij nastal, ampak to je introspekcija blazneža, Fileta. Vendar predstava kljub vsemu ne zleze sama vase, saj jo igralska ekipa visokih improkapacitet in jeklenih živcev sklene z matom Filetu: »Če boš še to zajebal, potem ne bo dobri, zato bodi tihi!« Zaključek je regularen, zgodba dobi svoj odredujoči zapik, blodnja se razkadi, svobode je konec, predstava prav

tero je spremenjena dvoranica. Dika spomin na pot? Kakšna je že bila?

Kdo ve, vsekakor je bila vehementno s prevladujočega stanja. Bila je beg in ti življenju ter nestrinjanje z njegovim hkrati. Pa tudi znak upanja, kot odno zgodovine katastrof. Kot humorni, medklic, aktivna pavza. Kar na svoj način v tedniku Mladina z Diarejo 3 1988 počne Tomo Lavrič. Tokrat pa i pine Dejmo stisnt teater, oblečeni v preigravajo tipične stripovske junak vojak, politik, škof, zrasle na gnoju zgodovine in spervertiranega vsakda pravi mentalni diareji torej. Mladici, da je diareja zgodovine pekoča in nje tako močne, da bodo stisnile in zbr mizem. Zato se prelevijo v »semenka lahko migljajo, kakor hočejo, in ka tak kot je – kot Diarejo pod Slovenci, da tako kot je diareja znak za tudi sperma oblika natiivnega boja i mnoštvom. V maniri »saj bo bolje« e bo, da bo le še slabše. Takšno je sta tako gre svet. Spermiji so pozitivna, negativna utopijska. Vseeno obe na li pomagata preseči stalno stanje živla lagodja. Kralj Alkohol z nezavestno zašo, Diareja pod Slovenci s seneho gni pozlača. Kralj Diareja uvelj

Neverjetno oživljene čačke

Barbara Bulatovič: *Kreda (Čičke čačke za najmlajše - po motivih pravljice Zinken Hopp Čarodejna kreda) / režija in dramaturgija: Barbara Bulatovič / likovna zasnova: Boštjan Franc Avguštin / glasba: Jelena Ždrale, Nino de Gleria / glasbena izvedba: Jelena Ždrale, Blaž Celarec, Primož Fleischman (tudi glasovni efekti), Boštjan Gombač, Sergej Randjelović / lektura: Arko / izdelava lutk in scene: Boštjan Franc Avguštin, Barbara Bulatovič, Izlok Bobič, Špela Glavan, Mitja Ritmanič, Smrekca, d.o.o. / izdelava lutkovnih in igralskih kostumov: Sandra Birjukov, Urška Polanc, Maja Radišič / oblikovanje luči: Božo Miler / nastopajo in animirajo: Gašper Malnar, Brane Vižintin, Sonja Kononenko, Martina Maurič Lazar, Lučka Drolc / animirata še: Slavko Milošič, Andrej Slinkar / ogled premiere v petek, 2. decembra 2005, ob 19. uri na Velikem odru Lutkovnega gledališča Ljubljana (LGL).*

Načeloma naj bi veljalo in se večkrat tudi pokaže, da je z lutkovnim ustvarjanjem mogoče uprizoriti "nemogoče" oziroma tako rekoč vse. Seveda je to odvisno tudi od razpoložljivih finančnih sredstev posameznega gledališča, a predvsem od domišljije in izkušenosti lutkovnih ustvarjalcev. Toda navkljub vsemu so v LGL s priučujočo premiero (tretjo od napovedanih šestih v tekoči gledališki sezoni 2005/2006, sicer pa drugo od načrtovanih štirih na Velikem odru in predvidoma zadnjo v tem letu) pripravili tako prijetno lutkovno presenečenje, kot že kar dolgo ne, in bi ga bilo celo zelo težko pričakovati. Nič manjše pa ni bilo niti glede na to, da so na čelo ustvarilske eki-

lavcev že nekajkrat presenetila tudi v LGL.

Kot je med drugim navedla ob uprizoritvi, naj bi jo pri drobni knjižici Čarodejna kreda norveške pisateljice Zinken Hopp, ki jo je, malo napisana in malo narisana, že od otroštva čakala na knjižni polici in bila navdih za predstavo, izzvalo tudi vprašanje, kako priti v tretjo dimenzijo in da naj bi tako iz fantastično abstraktne knjižice nastalo to, kar prav v lutkovnem gledališču lahko omogoči, kako čačka zaživi, ko se ji kdo posveti. Navkljub tem navedbam pa, kot rečeno, ni bilo pričakovati tako neverjetno domiselno oživljenih čačk. Bulatovičeva je še dodala, da predstavo namenja najmlajšemu občinstvu, ki se srečuje z risanjem, barvanjem, čičkanjem in čačkanjem. Toda v prid predstave je treba opozoriti, da sploh ni primerna zgolj za najmlajše, temveč za vsakogar, ki premore le kanček starostno neomejene domišljije, da se bo prepustil presenetljivemu toku lutkovno fascinantno oživljenih risb oziroma čičk in čačk.

V središču dogajanja je deloma živahen, deloma zadržan fantič Jon (animira in interpretira ga Gašper Malnar), ki med postopanjem naokoli najde kredo.

Čeprav meni, da ni nadarjen za risanje, skuša na bližnji plot narisati kako stvar. Seveda mu uspejo le čačke, nakar vendarle poskusi narisati prijatelja... Že na tej stopnji se začne očitno kazati izredna domiselnost ustvarjalcev, kako na plot s trikotom izrisati kredaste čačke (majhna lutka pač ne more voditi krede), in zlasti kako lutkovno oživiti značilno s kredo izrisanega Jonovega domišljjskega prijatelja Sofusa (animacijsko in govorno zahtevno vlogo je uresničil sicer zmernaj odlični Brane Vižintin). Ko pa se prijatelja podata skozi vrata, narisana na plotu, predvidoma med risbe in čačke, zaživi okoli njiju resnično fascinanten svet raznobarnih oblik, hipnotične glasbe (večinoma večglasno pevske, ki sta jo prispevala že skoraj nepogrešljiva sodelavca LGL Jelena Ždrale in Nino de Gleria) in likov, domišljeno upodobljenih z različnimi lutkami (tudi senčnimi ali celo večjih dimenzij od človeka).

Nedvomno bi v LGL težko ustvarili predstavo, s katero bi ustrezneje vstopili v že prednovoletni čas in lepše zaključili to leto. Vsekakor pa bo nadvse očarljiva Kreda lahko živela še zelo dolgo zatem.

Uroš Smasek

KREDA – Čičke čačke za najmlajše

Oživiljene in vprostorjene črte

SLAVKO PEZDIR

Barbara Bulatovič: Kreda
režija Barbara Bulatovič
Lutkovno gledališče Ljubljana
premiera 2. 12. 2005

lutkovna uprizoritev

Na velikem odru LGL so v petek premierno predstavili krstno uprizoritev avtorice predloge, dramaturginje in režiserke Barbare Bulatovič, ki je naslovu Kreda dodala v pojasnilo naslednji podnaslov: »Čičke čačke za najmlajše – po motivih pravljice (novejške književnice) Zinken Hopp (1905–1987) Čarodejna kreda (1948)«.

Zgodba o radovednem in radoživem dečku Jonu, ki si z najdeno »čarobno« kredo nariše na hišno ograjo prijatelja Sofusa in nato še vrata za skupni potep po »onostranstvu« prostodušne otroške domišljije, kjer logika

sveta odraslih nadomestijo povsem nova, drugačna in za oba mnogo bolj vznemirljiva »pravila igre« ter izmišljena bitja, se je izkazala za nadvse inspirativno spodbudo svobodne, duhovite, ambiciozne, celostno domišljene ter zlasti likovno in lutkovno oz. tehnološko in animacijsko inovativne uprizoritve. V sodelovanju z avtorjem inspirativne likovne zasnove Boštjanom Francem Avguštinom, ki iz obvladljivega okvirnega realističnega okvirja razpira široko polje na videz neobvladljivega kaosa potencialnih možnosti, izraženih s pikami, otroško spontanimi črtami, čačkami in harvnimi nanosi, je režiserka tenkočutno ter s pesniškim navdihom in večpomenskostjo gradila čarobno in tako rekoč zgledno umetniško »neuporabno«

dogajanje s privrženimi in spretnimi animatorji dobesedno po vsej razsežni prostornini velikega odra LGL. Smiselno in virtuosno je režiserka kombinirala tehniko t. i. črnega gledališča oz. animacije ročne lutke in »prosojne« lutke iz črte oz. belo obarvane žice z animacijo velikih lutk oz. mask (npr.: Škrat Komle) ter si pomagala s prvinami senčnega gledališča oz. animacije projiciranih obarvanih prosojnic, različnostjo lutkovnih paravanov, izrezov in odprtih v njih itd. Prostodušnosti otroške oz. sleherne ustvarjalne domišljije, ki zmora oživljati »mrtve« črte ali predmete, izmišljena bitja ali osebe iz banalne vsakdanjosti, sta z oblikovanjem zvočnosti in glasbe enakovredno sledila ter jo po svoje tako izzivala kot tudi ironično komentirala avtorja

kongenialne glasbe Jelena Ždrale in Nino de Gleria.

Nosilni vlogi prijatelj, dečka Jona in narisane Sofusa, sta glasovno in animacijsko radoživo, simpatično, zmesljivo in natančno oživila Gasper Malnar in Brane Vižintin. Z mogočno karikatur »porblematičnega« Škrata Komleta je širokopotezno, hrupno in učinkovito napolnila prizorišče Sonja Kononenko, z več natančno izdelanimi miniaturnimi bitji (Kralja, Kraljice, Prijateljico kraljične Eme, Mame, Friderika Olsena) pa Martina Maurič Lazar. Vloga dobrodušne (ter izvorno hudomušno likovno in animacijsko zasnovane) Babice je oživila Lučka Drolic, poleg omenjenih, ki so oživljali tudi še razne živali, pa sta kot animatorja sodelovala še Slavko Milošič in Andrej Sinkar.

Kultura / Teater v eter

Kralj Alkohol, Kulturnica, by Miha Žorž

16/04/2003

Zakaj posebni? Prvič že zato, ker so lutkovne predstave, še posebej tiste, ki so namenjene odraslim, v naši ljubi malomeščanski prestolnici precej redka zadeva; zato, ker pri »Kralju Alkohol« ne gre za klasično lutkovno predstavo, ampak za nekakšno igrano-animirano gostilniško improvizacijo. Predstavo je režiral Barbara Bulatović, ki je prispevala tudi lutke in scenografijo, ob njej pa Renata Kalembe, Tina Oman, Emil Filipčič in Goro Osojnik.

Gre za adaptacijo avtobiografskega romana Jacka Londona »Kralj alkohol«, ki ga je po naročilu v scenarij pretopil legendarni Emil Filipčič – File, napadeno pa so jo kot delirij v treh dejanjih. In prav ta opredelitev se je na koncu pokazala kot najbolj primerna, saj se scenarij prikaže bolj kot nekakšen »brainstorm« oziroma stampedo alkoholnih prebliskov, prostorsko umeščenih v posredni hram zanikrne beznice. Kulturnica na Židovski stezi se je izkazala kot prostor za uprizoritev omenjene predstave, saj s svojo intimnostjo in scenografijo daje veristično podobo primestne krčme, za katere velja, »pokonci drži« že en pijanec.

Predstava se v bistvu začne že pred samimi prostori Lutkovnega gledališča na Židovski stezi. Tri brhke kelnarce, ki jim bujne prsi prav nesramno rinejo iz pretesnih steznikov, se pod težo velikanskega soda in strogim pogledom obilnega birta, opotekaje spravijo v krčmo oziroma lutkovno gledališče. Živahni lastnik oštarije med obiskovalci »najde« tudi dva glasbenika, to sta Nino De Gleria in Jelena Ždrale, ki ju skupaj s publiko v notranjost betule. Publika se tako kar naenkrat znajde v varnem zavetju in, udobno posajena za velike mize, v središču dogajanja predstave. Ki, neprisiljeno švigajo med mizami in strežejo s koktejli »Dr. Rigel«, »In« »Visocki« in »Barbara«. Za kakšne zvarke gre, naj ostane skrivnost. Ljudje ušesa hitro pordijo, telo pa takoj preveje dobro znana toplota. Jami nj

predstav, ki bodo na sporedu čez nekaj mesecev, vključno s tistimi, ki jih pripravljajo v Bežigradski hiši 1. se s svojimi lutkami trenutno predstavljajo *Barbara Rutalo*. Bona najbolj samosvojih lutkovnih vajalk, znana po vsestranskosti in aktivnosti, je umevniško pot začela predvsem na področja oblikovanja, scenografije, dramaturgije in koreografije. Podiplomski študij iz

Spela Stander

menzijo, ker ne izrazijo svojega celotnega potenciala.

Pa se vam ne zdi, da razstava na neki način poudari ta dihotomni značaj lutke, ki je po eni strani že kot taka umetniški objekt, po drugi strani pa v polnosti zaživi šele skozi uprizoritve?

Seveda ima lutka dihotomni značaj, in to se jasno vidi tudi na razstavi, vendar pa vedno ostaja vprašanje, koliko lahko lutka dopolnijo, polepšajo oziroma pogršajo beseda ali gib, misel in smisel, ki jih lutka dnda animator. Marsikdo me je že vprašal, zakaj morajo biti lutke grde, druge je spet zanimalo, zakaj morajo biti po-

Precej. Odvisno pač od tega, kaj želim povedati in na kakšen način, kakšen material pri tem uporabim, s kakšnimi igralci sodelujem – vse to zelo vpliva na oblikovanje in razvoj samih lutk. Pri predstavi *Kralj Alkohola* sem lutke izdelala iz zamaškov, pri predstavi *Črna kuhinja* sem med drugim uporabila tudi popečene kruhke, v predstavi *Luti Muri v Afriki* so bile lutke nartjene iz smeti, v *Ikarjevem letu*, kjer gre na neki način za zgodbo v zgodbi – predstava pripoveduje zgodbo o pisatelju, ki izgubi list z opisom glavnega junaka, ta junak nato oživi kot fiktivna oseba in pi-

Najbolj grozno se mi zdi to, da se lutko po predstavi nekam obesi, saj je s tem njenega življenja konec oziroma postane goli artefakt.

Ali morda prav zaradi tega celostnega pristopa vaše predstave delujejo organsko, kot je zapisal tudi Uroš Smasek v razstavnem katalogu?

Morda. Lutkarstvo je medij različnih aspektov in kot tak ponuja ustvarjalcu ogromno izraznih možnosti. Ustvarjalec je tisti, ki izbere določen okvir, konvencijo, vendar ima na voljo širok in bogat medij, ki s celostnim pristopom omogoča ustvarjanje skladnih, organskih predstav. Prav dejstvo, da lahko pri lutkarstvu kombiniram različne vidike, ne da pri tem porušila ali izgubila sporočilo predstave – ki je vedno najbolj pomembno – je tisto, kar me vsakič znova vleče k lutkarstvu.

Razen ene so bile vse predstave n

